

կողմից ոչ մի նախադրյալ չէ կարելի դրել գրա-
դարանի վրա: Ընթերցարանը քաղաքիս յայտնի
փողոցի վրա է, բառական դիրքին՝ յաճախողների
համար, մաքուր սենեակներ, հաւանելի կարգ
ու կանոն:

Գրադարանի ղեկավարողներն որ և է անձը-
թեան համար պահարանիկ չէ կարելի, բայց
հարցնող լինի, ինքն հասարակութիւնն որքան է
արդար: Բառական է մի շարքով գրադարանը յաճա-
խել և հնչող կը լինի այդ հարցին պատաս-
խանք:

Առաւօտները յաճախողներ չեն լինում, դրա հա-
մար գրադարանը փակ է լինում: Երեկոյնները
բաց է, բայց բանն այն է, արդեօք յաճա-
խող կայ և ովքեր են: Ասեմք թէ առաւօտնե-
րը բոլորն էլ զբաղված են, ժամանակ չեն ունե-
նում, հոգով լինում մէջը պահել փոխարինում է և
տունը և գրադարանը: Իսկ երեկոյնները երբ աշատ
են, ինչու այդ աղատ մարդկանցից ոչ մէկը ոտ
չէ դնում գրադարան-ընթերցարանը, չէ որ դա
դրանց համար է բացված:

Վաճառական դասը երբեք երեսը չէ դարձ-
նում դէպի գրադարանը. նրա համար աւելի դու-
րին է ֆոփոխանում կանգնել, գրուցել, բամբասել,
գնացող-եկողներին նայել, միմեանցից օրը, մտնել
տուն, հանգիստ քնել: Գրանց աւելի են հետա-
քըքրում երկար ակնաշարները, բախկանների
հարայ-հորցը, քան թէ պրոֆեսոր Կոյի գիւտը:

Միթէ այդ մարդիկ մտաւոր աշխատութեան
պէտք չեն դնում, միթէ օրվա հարայ-հորցից յե-
տոյ դրանք չեն գտնում գտարձնութեան գրադա-
րան-ընթերցարանում կարգաւ մի յոգւած, մի
նորութիւն, քրքրել պատկերազարդ թերթեր, խօսել
մի հասարակական գործի մասին: Բայց չէ, նրանք
սովոր են դաւաճող լինի, նրանց ուղեղն ըն-
դունակ չէ մի լուրջ բանով զբաղվելու: Խոր-
հորք ենք տալիս մեր վաճառականներին առ-
հասարակ, թողնել պապական սովորութիւնները,
մէջքանը և ոտը դնել գրադարան-ընթերցարանը:

Հաճախողները, բախկանները, համարները բնա-
կանաբար չեն յաճախում, ամսական պիտի վճար-
վի: Ուրեմն ովքեր են գրադարան-ընթերցարան
յաճախողները: Բանի մի աշակերտներ հոգեւոր
զարգացի, անցաւոր մարդիկ և վարժապետներ:
Անա սրանք են ընթերցարան յաճախողները, բայց
միթէ այդպիսով նա ապահովված կարող է լինել:
Երբեք մեծամասնութիւնը ձեռք չէ մեկնում, իսկ
մի քանի հոգով գրադարան-ընթերցարան պահ-
պանել անհնարին է. եթէ չը լինէին Բաբեգործա-
կան ընկերութեան տարեկան նպատակները, վա-
ղուց գրադարանը փակված կը լինէր: Գրադարա-
նը ժողովրդի համար է և այդ ժողովուրդը չէ
կարողում:

Ք.

ՆԱՄԱԿ ԽՄԱՌԱԳԻՐՆ

Թիֆլիս, 20 յունվարի
Մեր երկրը, Կովկասը, ճշմարիտ է, որ օրից
օր զարգանում և առաջադիմում է թէ մտաւորա-
պէս, թէ բարոյապէս և թէ նիւթապէս: Մենք

բերք կազմում էին տուգանքները, ամենածանր
ու ամենաթեթեւ գրադարան տուգանքները միշտ
յատկացվում էին համարական գանձին: Անա
գանձի գլխաւոր աղբիւրները:

Այժմ տեսնենք, թէ ինչ նպատակներ էր ծա-
ռայում եղբայրական գանձը: 1) Սա մի տեսակ
կասկած էր, որտեղից ամեն մի վարպետ կարողա-
նում էր սովորել իր համար մի գումար վեր առ-
նել: Ախպրիցայի զարգացման հանդուգնաւ ուս-
տաքաշու մեղ յանձնած հաշուաւորից երևում է,
որ համարեալ ամեն մի վարպետ, առանց արդե-
քի, վեր էր առնում հարկաւոր գումար: Երբ ի-
րաւունքն ունէին նոր ձեռնադրված այն վարպետ-
ները, որոնք չունէին այնքան միջոց, որ կարո-
ղանային բոլոր դարձահանքն առնել միանգամից:
Թէ վարպետները և թէ քարգահները վեր առած
պարտքը վճարում էին շարքով, շարքով, կամ
ամեն ամիս անկատելի կերպով և առանց զը-
ժուարութեան: Ընդհանուր գանձի հաշուով ինչ-
պէս ընչ չէր պատահում, առնում էին միեկը և
բաժանում բոլոր վարպետներին: 2) Եղբայրական
գանձից կամ ժամանակաւոր, կամ միանգամայն
վերջապէս, կամ մշտական ամսական կամ շաբա-
թական օժանդակութիւն, օգնութիւն էին տալիս
անաւակացած, ծերացած և առհասարակ աշխա-
տանքի անընդունակ վարպետներին: 3) Մեծածա-
նայեալ վարպետները այրիններին և որբերին օգնու-

տանքները բարոյապէս, որովհետեւ առանց մտաւոր
զարգացման ոչ մի ժամանակ չէ բարձրանայ մի
որ և է երկրի բարոյական զարգացման վիճակը:
Մի երկրի կամ աշխարհի զօրեղ է այն ժամա-
նակ, երբ նրա գոյութիւնը, կամ յենման կէտը
կազմում է ժողովրդի կրթութիւնն ու լուսաւորու-
թիւնը, որը մատչելի է դառնում նրա համար:

Երկրայում թիֆլիսում կան 7 միջնակարգ
դպրոցներ. երկու կլասիկական գիմնազիւններ, մի
պրոգրիմազիա, մի բնական դպրոց, երկու
հոգեւոր դպրոցներ (մէկը հայոց, իսկ միւսը ուղղա-
փառները): և մի ուսուցչական ձեռնարան, որը
մասնագիտական բարձրագոյն դպրանոցի բնաւո-
րութիւն է կրում: Բոլոր այդ ուսումնական հաս-
տատութիւնների մէջ կրթութիւն են ստանում
նաեւ թէ հայերը (35%) և թէ վրացիք (25%)
աշակերտների քանակութեան նկատմամբ: Թիֆ-
լիսի բոլոր գիմնազիւններում հայերը և վրացիք
ամենից չափն են: Առաջին գիմնազիւնի հաս-
տատութեան օրից մինչև այսօր նրանում դաս-
տիարակվել ու աւարտել են շատ հայեր և վրա-
ցիք, չը հաշվելով նրանց, որոնք չորրորդ և հինգե-
րորդ դասարանները են դուրս եկել: Իսկ ներ-
կայումս դրանք բոլորը, իրեն պատուաւոր քա-
ղաքացիք ու պատկառելի գիտնականներ և գոր-
ծողներ կազմում են այս երկրի միակ ոյժը:
Իրաւ, որ մէկը այդ հիմնարկութեան սանե-
րից (այժմ պրոֆեսորներ, գիտնականներ, բժշկա-
պետներ, փաստաբաններ, երկրաչափներ, արհես-
տագէտներ և այլն և այլն) երախտագիտութեամբ
չէ յիշում ու չէ վերաբերվում այն ուսումնական
հաստատութեանը, որի մէջ նա իր մտաւոր
մուտնդն է ստացել:

Երկրորդ այդպիսի մի կրթութեան սերմնարան
ու հաստատութիւն, 2-որդ կլասիկական գիմնա-
զիւնն է, որը գտնվում է քաղաքի միւս մասում,
ուր հայերի ու վրացիների թիւը աւելի էլ շատ
է: Այդ դպրոցի գոյութիւնը նոր է. ընդամենը 15
տարի է, որ նա գործում է: Այդքան կարճ ժա-
մանակվայ ընթացքում, այդ հաստատութիւնը
կրթել է դասարանական և դուրս է թողել
կենդիւ մէջ թէ գաւառներէց եկած և թէ Թիֆ-
լիսից՝ մօտ 200 հայեր և 150 վրացիք, որոնցից
ներկայումս մի քանի նախկին սաներ, ա-
ւարտելով զանազան բարձրագոյն մասնագիտա-
կան ուսումնարաններում ու համալսարաններում՝
գործում են հասարակական ասպարիզում յոգուտ
երկրի:

Երկրորդ գիմնազիւն, ինչպէս ասեցինք, վա-
ղուց չէ որ գոյութիւն ունի. նա իր գոյութեամբ
պարտական է հանգուցեալ Ա. Ի. Լիօլին,
իսկ ներկայումս նոր դերակտորի՝ Ի. Ֆ.
Դրեօզլաւի նշանակութեամբ, որը յայտնի է իր
մանկավարժական հմտութեամբ, գիմնազիւն,
յոյս կայ որ աւելի էլ կը ծաղկի: Մինչև հիմա
2-որդ գիմնազիւն գեղեցիկ էր մասնաւոր
մարդու տան մէջ, որից ուսումնարանի վարչու-
թիւնը վարձում էր բնակարանը: Բայց որով-
հետեւ այդ տունը իր հակառողջական պայման-
ները չնորհով բոլորովին անյարմար է գիմնա-
զիւնի համար, ուստի նոր տեսչի նախաձեռնու-

թիւն, միանուգը նպատ, ամսական թոշակ, որ-
բերի ուսման վարձ, աղջկանց օժիտ (միայն
թիֆլիսում) և այլն:

3) Կրօնական ծէսերի ծախս—պատա-
րադի վարձը, մամերի գինը, հոգեւորականների
վարձատրութիւնը ծէսերի ժամանակ, դատիկ
կամ ուրիշ տոնքերի մատակարարում: 4) Բարեգոր-
ծական նպատակով նոյնպէս գործ էին դնում
այս գանձից, գերութիւնից կամ ճորտութիւնից
ազատելու նպատ, սովեաներին կերակրել կամ
հացի զին, աղքատին ողորմութիւն, օտար որեւ-
րին օժանդակութիւն և որը աղջկանց օժիտ
կամ նպատ: 5) Հովանաւորիչ սրբի պաշտման
ծախս. այս տեսակ ծախսը համեմատաբար շատ
քիչ էր լինում, որովհետեւ մեղանում առհասարակ
ինչպէսները կատարվում են «փոստով»—ինչպէս
ստալ ամեն մի անգամ վճարում էր որոշեալ
գումար—իր բաժինը: Անա ինչ տեսակ էր գործա-
ղրվում եղբայրական գանձը:

X

Յաւելուած

Որպէս զի ընթերցողը կարողանայ մի գաղա-
փար կազմել մեր ժողոված նիւթի մասին, մենք
աւելորդ չենք համարում կցել մեր յոգւածին
այն գրութիւնները, որոնք արտայայտվում է ար-

թեամբ միտք յղացաւ նոր տուն շինել համապա-
տասխան թէ առողջապահական և թէ մանկա-
վարժական պահանջներին, որոնք անհրաժեշտ են
այդպիսի մի օգտակար հաստատութեան համար,
որպիսին է 2-որդ կլասիկական գիմնազիւն,
ուր աշակերտները պարտաւոր են իւրաքանչիւր
օր համարեա 8 ժամ շարունակ: Կանոնաւոր մտա-
ւոր զարգացման համար հարկաւոր է որ աշա-
կերտը կարելի չափ սովի մաքուր օդով, և ու-
նենայ բառական չափով լոյս, աղապէս արեւիկի
հակառողջական պայմաններին մէջ, ուր ներ-
կայումս են գտնվում աշակերտները՝ բոլորովին
փաստակար է դառնում ստացած ուսումը մեր
յետագայ սերնդի համար: Գիմնազիւնի նոր
շինութեան համար մտաւորապէս հաշւած է
120,000 ռուբլի: Այժմ 2-որդ գիմնազիւնում
սովորում են 450 աշակերտներ. նրանցից 155
հոգի հայեր են, 110 վրացիք, իսկ մնացածները
ուրիշ ազգութիւններից են: Ուրեմն խօսելով
անաշառ կերպով մեր թէ հայերիս և վրացիների
պարտականութիւնն է, նմանապէս օգնութեան
ձեռք մեկնել այդ ուսումնարանի հաստատութեան
համար նոր շինութիւն պատրաստելու, համապա-
տասխան առողջապահական պայմաններին, մեր
զաւակների կրթութեան ու դատարարական
համար: Մասնաւոր մեր հարուստները, որոնց
որդիք բացառապէս այդպիսի ուսումնական հաս-
տատութեան մէջ են դաստիարակվում, չը պիտի
զանաւ օգնել այդպիսի մարդասիրական գաղա-
փարի իրագործմանը, որը անհրաժեշտ է կանո-
նաւոր զարգացած հասարակութեան համար: Յան-
կացողները կարող են իրանց լուսմանն ուղարկել
2-որդ գիմնազիւնի գերակտորին, Ի. Ֆ. Դրեօզ-
լաւի անունով:

ՆԵՐՎԻՆ ԼՈՒՈՒՆԻ

Պատաւորութիւն ենք համարում յայտնել, որ
ներկայ 1891 թվ. յունվար ամսի «Մշակի» հա-
մարները սպառված լինելով, խնդրում ենք բա-
ժանորդներին այսուհետեւ գրել «Մշակին» փետր-
վար ամսից: Մեր լրագրի 11 ամսակա (այսինքն
փետրվար ամսից) բաժանորդագինը՝ 9 ռուբլի է:

«Մշակի» ներկայ համարում վերջացնելով պրո-
ֆեսոր Սոյմոն Եղիազարեանի «Հաճախական
միութիւններ» գրութեան տպագրելը, հարկաւոր
ենք համարում նրա աւելումը մէջ յիշատակած
նիւթ երկ մասին ասել, որ տարաբաղադար
զրանք չեն կարող տպագրվել մեր լրագրում:
Յարգելի պրոֆեսորի հաւաքած այդ հետաքրքրի
ղօ օգուտ է նախ իրաւ մեզ՝ արժէք ունեն
հարցի մասնագիտական ուսումնասիրութեան հա-
մար, բայց մենք ցատում ենք, որ «Մշակի» էջերը
չեն թող տալիս մեզ դրանց տպագրել, որովհետեւ
շատ ընդարձակ տեղ են պահանջում:

«Новое Время» հաղորդում է, որ Սերբիի եր-
կաթուղու հարցը կը քննվի պետական խորհրդի
մէջ յունվարի 28-ին, իսկ Կաղանի երկաթուղու

հետաւորներին աշխարհայեցողութիւնը արհեստի,
համարակիցներին փոխադարձ յարաբերութիւննե-
րին արհեստաւոր բարոյական պարտաւորութիւն-
ները վերաբերութեամբ և այլն: Երբեք նկատ-
վում է աշակերտների և վարպետների փոխա-
դարձ յարաբերութիւնների մասին: Այս գրու-
թիւններից ամենահինն է Եղիազարեանի քաղաքային
հին սահմանադրութիւնը, որի պատճէնը գրված
է 1825 թվ.ին: Այստեղ մանրամասնաբար յիշված
են թէ հարկերի նշանակելու և ժողովելու եղանա-
կը, թէ այն արհեստները, որոնք ենթարկվում են
հարկահանութեան: Բացի սրանից, այս հաղա-
ւոր գրութեան մէջ յիշված են բոլոր պատմի-
ները և բարոյական ճնշումը, որոնք դործադր-
վում էին արհեստաւորների կենսական մտքած
էին և Ախպրիցայի վարպետներին կանոնադրու-
թիւնների մէջ. սա պարզ երևում է յաւելումից,
որը, դժբաղդաբար, գրել է մի անգրագետ մարդ:
Բացի այս գրութիւններից մենք բերում ենք 60-
ական և 70-ական թվականներում գրած ստացա-
կանները, որոնք պարզ ապացուցանում են, թէ
համարական վարչութիւնը մասնակցում էր հար-
կաբաժանման և հարկահանութեան գործին: Ռու-
սաց օրէնքների հիման վրա, նշանակվում էին ա-
ռանձին հարկաբաժաններ (раскладные), սրանք
ընտրվում էին բոլոր քաղաքացիներից, և դէպու-

հարցի քննութիւնը նշանակված է միևնույն ժամանակ
մասնաժողովում առաջիկայ շարքովայ օկրեմ-
ներում:

ԱՍՏՐԱԽԱՆԻՑ Կ. Գեորգ Բորոգինանցից ստա-
ցանք 25 ռուբլի յոգուտ Աղամանի: Նախկին
37 ռուբլու հետ, անում է 62 ռուբլի գումարը:

Ստացանք ՎԵՐԻՆ-ԱՎՈՒԽՈՒՑ մի խումբ նույն
րատուններից, 100 ռուբլի յոգուտ մեր գերաւան
Պետրոս Աղամանի: Նախկին 62 ռուբլու հետ,
անում է 162 ռուբլի գումարը: Այդ փողը մենք
այս օրերս կը հասցենք Աղամանին:

ՆԵՐՎԻՆԻ վիճակի եկեղեցական ծխական հայոց
ուսումնարանների թեմական տեսուչ Մեարտ
Քահանայ Մէլեանց խնդրում է մեզ տպագրել
հետեւեալ. «Ձեր լրագրի № 8-ի ներքին լուր-
քի մէջ տպագրված էր մի նկատողութիւն Նուր-
Բայազէտի հայոց մի ուսուցչի մասին, որը մի-
այն խիղի էր: Հոգաբարձութիւնը, ինչպէս հաղո-
ղում էր, որոնք խփողին ենթարկել 30 ռուբլու
տուգանքի, յոգուտ զարցել: Սակայն, հարկ
համարում հաղորդել, որ հոգաբարձական ժողով
որոշումը չը հաստատվից, այլ համաձայն առա-
կութեանս, հոգեւոր բարձր իշխանութեան հրաւա-
նով՝ յանցաւոր ուսուցչիւր արդէն խալառ հեռա-
ցրած է ուսուցչական պաշտօնից»:

Գրավաճառ Մ. Չմիկեան խնդրում է մեզ տպա-
գրել հետեւեալ. «Ներկայ տարւոյ մեր կաղան
«Ժողովրդական-պատկերազարդ-օրացոյցի» միջկ
երկու թիւով կորուած օրինակներն տեղ լրացած
օրինակներ փոխարինել կարողանալուց զրկված
լինելով, յայտնում ենք այժմ, որ այդ պա-
կաւր ոչ թէ մի որ և է սխալմանից է պա-
տահել, այլ մեղանից անկախ հանգամանքնե-
րի պատճառով: Մեր այս տեղեկութիւնը բա-
րեհասկեցէր դեռեղ «Մշակի» առաջիկայ համար-
ները մէկում, օրով միջ շատերի տրտուշնիւրից
ազատած կը լինէք»:

ԲԱՌՈՒՄԻՑ մեզ հաղորդում են մի ցաւալի լուր:
Յունվարի 26-ին, մի նաւակ, նաւթով բեռնված,
որի մէջ կային մօտ 30 հոգի մշակներ, մեծ մա-
սամբ սպիտակտեցի հայեր, գործարաններից լո-
ղում էր դէպի չուգիսուտ, յանկարծ նաւակը զարն-
վում է արտասահմանեան մի մեծ շոգնանալին և
խորտակվում. մշակները թափվում են ծովը: Սա-
կայն նրանցից մի 10 հոգուս կարողանում են
փրկել, իսկ մօտ 20 հոգի խեղդվում են ծովի օ-
ղիւններում:

Շնորհակալութեամբ ստացանք Մոսկւայում
տպված «Արաքսի արտասուները» վերնագրով մի
երաժշտական հեղինակութիւն: Բառերը պատկա-
նում են մեր յայտնի բանաստեղծ Բաքայէլ Պատ-
կանանին, իսկ երաժշտութիւնը Պ. Աֆրիկեանի
և Վ. Վինչեակի հեղինակութիւնն է: Այդ երա-
ժշտական տետրակն արժէ 60 կոպէկ, և նուիր-
ված է Թիֆլիս Ալեքսէ Ժամարեանին:

Մատի ու պոլիցիական վարչութեան հետ միասին
բաժանում էին հարկերը: Յետոյ ամեն մի հա-
քարութեան վարչութիւն իրան հասնելից հաջ-
բաժանում էր համարապիցների մէջ և ժողովում
Այս պատճառով մենք յաւելում ենք մէջ դետորմ
ենք այն գրութիւնները, որոնք ցոյց են տալիս
նոր սկզբունքների իրագործման հարկերի բա-
ժանման և ժողովելու մասին: Մեր ժողոված
գրութիւններից ընթերցողը կարող է պարզ տես-
նել, թէ որքան ուղիղ են այն սկզբունքները, ներ-
քին կարգ ու կանոնները, որ մենք յատկացնում
ենք համարական միութիւններին: Մեր յոգուտ-
ծի սահմանը մեզ թոյլ չէ տալիս ամբողջ նրա
մէջ այն բոլոր տեղեկութիւնները, որ մենք քա-
ղի ենք արխիւներէց: Մեր նպատակն էր այս
փորձական նկարագրութիւններով ցոյց տալ
նիւթ ժողովողներին, թէ ինչ տեսակիտից հար-
կաւոր է ուսումնասիրել մեր համարական միութ-
թիւնները: Մանրամասն կերպով մենք կը քննեք
այս սկզբունքները և կարգ ու կանոնները որի
աւելի ընդարձակ շարադրութեան մէջ: Մենք է
խնդրել նիւթ ժողովողներէց, որքան կարելի է
մանրամասն կերպով նկարագրել թէ արհեստների
գնահատման ձեւերը, թէ արհեստաւորների տնա-
տական գրութիւնը և թէ նրանց ծէսերը, տոնքերը
տոնքերի օրերը և այլն:

Սոյմոն Եղիազարեանց

ԱՐՏԱՔԻՆ ՏԵՍՈՒԹԻՒՆ

ԻՏԱԼԻԱՅԻ ՃԻՆԱԺԱՍԻՐ

Վերջին ժամանակները խաղաղության միասնադրում էր երկրպետան դաշնակցություն հետ, ուղղում էր անպատճառ մեծ պետություն դերը խաղալ: Նրա այդ ձգտումը, որը իր ոյժերից վեր էր, հասցրեց նրան այն ողորմելի ֆինանսական դրություն, այն ճգնաժամին, որի մէջ նա այժմ գտնվում է:

Սարաֆինի աղքատությունը է ավելում իտալական ժողովրդի մէջ, մանաւանդ աղքատությունը և նոյն իսկ սովը սաստիկ տիրում են այդ երկրի գրեթե ամբողջ տարածքին: Բայց դարձեալ կառավարությունը անգին ծախսեր էր անում զօրքի վրա, ուղեւորով անպատճառ մեծ պետություն դերը խաղալ: Նա պատերազմ էր մղում Աֆրիկայում, նա ինտրիգներ էր լարում և իտալական Շվեյցարիայում և իտալական Տիրոլում, ձգտելով լայնացնել երկրի սահմանները...

Իսկ այդ ժամանակ երկրի ֆինանսները քանի դուրս էին՝ աւելի և աւելի վատ դրություն մէջ էին ընկնում: Արդէն 1888—1890 թվ. բեռնադեմոնստրացիան հասաւ 74 միլիոն ֆրանկին, 1890 1891 թվ. դեֆիցիտը պէտք է հասներ 45 միլիոն ֆրանկին և վերջապէս 1891—1892 թվ. լինելի դեֆիցիտը պէտք է հասներ 43 միլիոն ֆրանկին: Միևնուրեւնիստապա, սինիոր Կրիսպին, աշխատում էր ծածկել հասարակաց կարծիքը և ժողովրդին իրենի իսկական վիճակը, աշխատում էր ցոյց տալ ու խոստովայի ֆինանսական վիճակը այնքան էլ անմխիթար չէ: Նա ջանում էր մասամբ նոր հարկեր մտցնելով, մասամբ էլ արտակարգ ծախսերը պակասեցնելով, փոքր առ փոքր պակասեցնել դեֆիցիտը: Սակայն այդ նրան չափող վեց պարամետրը պնդում էր որ միևնուրեւնիստ թիւերը պարզապէս յայտնէ ժողովրդին երկրի ֆինանսական իսկական դրությունը:

Եւ անա իտալական պարլամենտի վերջին նիստում, ֆինանսների մինիստր Գրիմալդի ստիպեց բացարձակ կերպով յայտնել պարլամենտին թէ ինչ դրություն մէջ են գտնվում իտալիայի ֆինանսները: Այդ բացատրությունը հաստատեց այն լուրերը, որոնք պտտում էին հասարակաց կարծիքը և մամուլը մէջ, հաստատեց մամուլի կողմից քանի մի ժամանակը շարունակ արած մեղադրումները երկրի ֆինանսական դրություն մասին: Այդ յայտնությունն հետեւեց՝ միևնուրեւնիստապա Կրիսպին անկումն եղաւ:

Ֆրանսիական սատարի ուրախ է Կրիսպին անկումն պատճառում: Բայց արդեօք Կրիսպին անկումից յետոյ իտալիան կը վռնէ իր քաղաքականությունը, կաշխատէ հեռանալ Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ իր ունեցած երկպառեան դաշնակցությունից և կը ջանայ մօտենալ Ֆրանսիային, այդ ցոյց կը տայ մօտիկ ապագան:

Առ այժմ, Կրիսպինի տեղ մինիստր-նախագահի պաշտօնի վրա նշանակված Բոլդինի, իր ամբողջ եռանդը պէտք է դրած լիք էր երկրի ֆինանսական դրությունը բարւոյնելու համար: Ի՞նչ կը լինի նոր մինիստրությունն արտաքին քաղաքականությունը, դժուար է դնել ևս դուշակել, քանի որ երկրի մեծամասնությունը և պարլամենտի մեծամասնությունը մինչև այսօր դեռ համակրութեամբ են վերաբերվում երկպառեան դաշնակցության գաղափարին և տրամադրված են պահպանել իտալիայի ունեցած կապերը Գերմանիայի և Աւստրիայի հետ: Արտաքին փառքը, մեծութեան գաղափարը՝ շարունակ են իտալական ժողովուրդը, ի վնաս երկրի ներքին շահերի:

Մեծ պետություն դերը խաղալ ջանք անող իտալիան՝ ներքին քաղաքական, փոքր է: աղքատությունը, խառնակությունը, անհանգիստ արամադրությունը, նոյն իսկ սովը, հեռագնաց ընդունող, մանաւանդ գիւղական պրոլետարիատը, —այդ բոլորը հետևանք է այն անմիտ քաղաքականության, որը միշտ ձգտում է դէպի արտաքին փառքը, չը ինչպիսիք ոչինչ ծախսեր զօրքի թիւը մեծացնելու վրա, ի վնաս ժողովրդի բարօրություն, ի վնաս երկրի ներքին անդրբուծական:

ՎԻՐՈՒՅԻ ԶԵՆՈՒՅՈՒՄԸ

Ինչպէս յայտնի է, Բերլինի յայտնի պրոֆէսոր Վիրտով նորերս մի գեղեցիկ արեց Կոլի գիւտի մասին:

Այդ գեղեցիկը մեծ աղմուկ է հանել:

Անա թէ ինչ են հետադրում Վիրտովից, յանձնարել 2/14-ից Լոնդոնի «Daily News» լրագրին: Պրոֆէսոր Վիրտովի գեղեցիկը Կոլի գեղի մասին, ոչ թէ միայն սքիպեց Կոլին հրատարակելու իր գեղը պատրաստելու միջոցները, այլ և անգլիկ յոյժմունք գցեց այստեղի պրոֆէսոր Նոտագիլի կլինիկայի մէջ: Բոլոր հիւանդները, որոնց բժշկում էին Կոլին սրտկապով, յայտնեցին, որ այլ ևս չեն կամենում, որ իրանց վրա այդքան վտանգաւոր փորձեր անեն: Մանովանալով պրոֆէսոր Վիրտովի գեղեցիկն հետ, և բանակցելով իրանց բարեկամների հետ, այդ հիւանդները աւելի խելացի համարեցին հրաժարվել Կոլի-նով բժշկվելուց: Պրոֆէսորը և նրա օգնականները յորդորում էին հիւանդներին շարունակել սկսած փորձերը, բայց նրանց բոլոր ջանքերն ապարդիւն անցան: Շատ բժիշկներ վճռել են միևնուրեւնիստ հրաժարվել Կոլին դործածելուց, մանաւանդ որ Վիրտովի հիւանդանոցներից և ոչ միւսում մինչև այժմ թողախուր Կոլինով բժշկելու ոչ մի դէպք չէ նկատվել:

ԱՐՏԱՔԻՆ ԼՈՒՐԵՐ

—Թէ գերմանական և թէ դանիական կառավարությունը՝ ճանաչեցին Բրադիլիայի Միացեալ-Նահանգների հանրապետությունը:

—Լրագրիները հաղորդում են որ խոլերայի ոչ մի դէպք Ալեյօրի մէջ վերջին ժամանակներն այլ ևս չէ կրկնվել:

—Եւրոպայից հեռացրում են Լոնդոնի լրագրիներին, որ այնտեղ Կ. Պոլսից ստացվում են մի քանի կարևոր հրահանգներ Բ. Դրան կողմից:

—Աւստրիական մամուլը երջնեցող Ֆերդինանդի Պետերբուրգը դնալուն քաղաքական նշանակություն է տալիս, և համարում է այդ մի ապացոյց Ռուսաստանի և Աւստրիայի բարեկամական յարաբերություններին:

—Իշխան Բիսմարկի օրգանը յայտնում է, որ իբր թէ վերջին ժամանակներս Աւստրիան աշխատում է բարեկամանալ Ռուսաստանի հետ և գերիշխող դեր կատարել իրեպակտեան դաշնակցության մէջ: Հիմնվելով դրա վրա, իսկական կացութի օրգանն այն միտքն է յայտնում, որ իր շահերը պաշտպանելու համար Գերմանիան էլ պէտք է աշխատի իր կողմից ամրապնդել իր բարեկամությունը Ռուսաստանի հետ:

—Բերլինից գրում են, որ Վիրտովի կայսրը արգելեց իր միտքն օրը լուսավառել արձուճական շինությունները, ինչպէս մինչև այժմ անում էին:

—Սուլթանը մտադիր է Շաքիր-փաշային նշանակել թիւրքաց ղեկավար Վիեննայում:

—Վերջին ժամանակներս թիւրք օֆիցերներին շատերը սկսել են զնայ Ֆրանսիա՝ զինուորական արհեստի մէջ կատարելագործվելու համար:

—Գուլերնից գրում են, որ Պարսէլ և Օ'Բրիեն մտադիր են մի մեծ ճանապարհորդություն անել: Անկը ուղղում է Ամերիկա գնալ, իսկ միւսը Աւստրալիա, որպէս զի կարողանան օգնել այն գիւղացիներին, որոնք դուրս են վաճառվում աղաքակներէ, անկարող լինելով կապալարումը հատուցանելու: Եթէ նրանք գնան, դրանց բացակայությունը ժամանակ իրաւադական գործերը կը զեկակարել Գլլան:

—Ֆրանսիական մի քանի լրագրիներ չեն համարում Վիրտովի կայսրի նախագիծին, հրաւիրելու մի կոնգրես՝ ընդհանուր զինաթափի հարցը լուծելու համար: Լրագրիներն այդ նախագիծը համարում են մի թակարդ՝ Ֆրանսիայի դէմ:

—Բերլինից հեռացրում են. «Գերմանական կայսերական կանցլեր կապրիվի ներկայացրեց Վիրտովի կայսրին մի գեղեցիկ, որով ապացուցանում է, թէ հարաւային Աֆրիկայում Գերմանիայի ձեռք բերած երկրները չնչին նշանակություն ունեն: Ասում են, որ իբր թէ ենթադրություն կայ այդ հողերը զիջանել Անգլիային»:

—Արտասահմանի լրագրիներում կարդում ենք, «Կարնոյ անգլիական հիւպատոս Գլիֆորդ Լոյդը մահուան վրայ խոսելով, անգլիական լրագրերը կը յիշեցնեն նորա պաշտօնավարությունն յիշանալու, ուր ուսովանությունն դատաւոր էր ժամանակ մը, և այնքան անժողովրդական եղաւ, որ օւրիշ պաշտօնի կոչուեցաւ: Մօսկա կղզին զրկուելով իբրեւ գաղթական քաղաքացի, վեճի բռնուեցաւ նոյն գաղթականութեան կառավարիչ իռլանդացի Սթը ձօն փոխ Հենէսիի հետ, (որ անհեղաօր ինքնօրկական բայց հակափառեան երեսփոխան ընտրեցաւ ի Գլիքսնի)՝ Սթը ձօն

փոխ քնիկ տարրը կը նպաստաւորէր: Պ. Վելֆորդ Լոյդ այս ընթացքին հակառակ էր, երկար ատեն վիճեցաւ, և վերջապէս ետ կանչուեցաւ: Անգլիական կառավարությունն յետոյ գնդին ինքն Սթը ձօն փոխ կանչեց, որ ինքզինք բոլորովին արդարացոյց, և վերադարձաւ իր պաշտօնավայր: Յետոյ իւր յօժար կամքը հրաժարեցաւ Եգիպտոսի մէջ ևս պաշտօնավարեց Պ. Գլիֆորդ Լոյդ»:

—Կ. Պոլսից գրում են Լուրդական լրագրիներին. «Սուլթանը ներումն չստացեց 76 հոգուն այն 89 բանտարկվածներին, որոնք խառն էին Գուլ-Գափուրի անկարգութիւնների գործում»:

ԻՍՈՒՆ ԼՈՒՐԵՐ

Այս օրերս վախճանվեցան Եւրոպայում երկու յայտնի խմբագիրներ. Բերլինում վախճանվեց յայտնի գերմանական «Kladderatsch» երգիծաբանական պատկերազարդ թերթի «Նիննոլ» Բուրգի Լիօֆենշտէյն, իսկ Լոնդոնում վախճանվեց 82 տարեկան հասակում, «Illustrated London News» անգլիական պատկերազարդ շաբաթաթերթի գլխավոր խմբագիր՝ Ջոն Լէտչը:

Նորերում Պարիզի մի քանի խելագարվեց, երեկայելով թէ ինքն գերմանական կայսրն է: Նա ներկայացաւ պ. Վէրոն ոստիկանին և յայտնեց որ եկել է Պարիզ ինչ օգնիտ օ: Նա աւելացրեց որ ատանձապէս յարգելով Վէրոն ոստիկանին, պարտաւորութիւն է համարում առաջին այցելութիւնը նրան անել և ի նշան իր յարգանքի դէպի ոստիկանը, ընծայում է նրան Կոլի լիմֆայի մի սրտակ:

ՄՇԱԿԻ ՀԵՌԱԳԻՐՆԵՐ

ՀԻՍՏՈՐԻԱԳՐԱԿԱՆՈՒԹԻՒՆՑ

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 յունվարի: Այսօր, կէսօրից յետոյ 3 ժամին, Պետերբուրգ հասաւ աւստրիական էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆերդինանդ Դիտտէ: Վարչական կայսրանի մօտ կանգնած էր պատուաւոր պահակ՝ Պալլադի գնդից, զրօշակով, և նուազաւորով. կայսրան եկան թագաւոր Կայսրը և Մեծ Իշխանները, զինուորական մինիստրը, գլխավոր շտաբի կառավարիչը, զվարդիական գորազնդի և Պետերբուրգի զինուորական շրջանի կառավարիչը, զվարդիական գորազնդի հրամանատարը, սլիտան և գնդերալտները: Երբ գնացը մօտեցաւ, նուազեցին աւստրիական ազգային հիմնը, վազնից դուրս եկաւ էրցհերցօգ, ուղեկցութեամբ գնեքաւաղիւտանտ Բոլշեւսկի, աւստրիական դեսպանութեան և իր սպիտայի. նրան դիմաւորեցին թագաւոր Կայսրը և մեծ Իշխանները: Կայսրը և Մեծ Իշխանները կրում էին աւստրիական ժապակները:

Ողջոյնից յետոյ, էրցհերցօգը, թագաւոր Կայսրի հետ անցաւ պատուաւոր պահակի մօտով: Ապա էրցհերցօգը, թագաւոր Կայսրի հետ մի կառքով, գնաց Էրմիտաժ, ուր նրա համար պատրաստած էր բնակարան. այդտեղ էրցհերցօգին ողջունեցին թագուհի Կայսրուհին և Մեծ Իշխանները: 3 1/2 ժամին էրցհերցօգ այցելութիւն գնաց Նոյնա Մեծ ծովիցներին, Մեծ Իշխաններին և Իշխանուհիներին: 9 ժամին Չմբային պատուաւոր տեղի ունեցաւ պարահանդէս, որին հաւաքված էին մօտ 3.000 մարդ. դրանց թուում է պատուաւոր վաճառականները: Վաղը ընտանեկան ճաշ կը լինի Անիլիովի պալատում:

ՀՌՕՄ, 26 յունվարի: Թագաւորն ընդունեց Կրիսպինի մինիստրութեան հրաժարականը և նոր մինիստրութեան կազմելը յանձնեց մարկիզ դի-Բուդինին:

ՊԵՏԵՐԲՈՒՐԳ, 26 յունվարի: Երեկվայ պարահանդիսին, որը տեղի ունեցաւ Չմբային պալատում, Բարձրագոյն երբ ժամանակ, էրցհերցօգ Ֆրանց-Ֆերդինանդը գնում էր Մեծ Իշխանուհի Մարիա Պաւլովնայի հետ. երկրորդ պտոյտը աւրեց թագուհի Կայսրուհու հետ. մանակցեց պարերին, ընթերթի ժամանակ նստած էր Կայսրուհու աջ կողմը: Հիւրերը ցոլեցան մօտ ժամը 1-ին: Այսօր էրցհերցօգ այցելեց տաճարները, միևնուրեւնիստ և դեսպաններին: Ուրբաթ օր էրցհերցօգ գնում է Մօսկվա երեք օրով:—Երեկ Պետերբուրգ եկաւ կոմս Կերատրի, գրական և գեղարուեստական դաշն կապելու Ֆրանսիայի և Ռուսաստանի մէջ:—Երեկ Պետերբուրգ եկաւ Հենրի Օրլէանեան դուքսը:

ՄԱՌՍՍ, 26 յունվարի: Թագաւորանդ Յեսա-րիվիչը յունվարի 24-ին այստեղ հասաւ:

ՄԱՌՍՍ, 26 յունվարի: Թագաւորանդ Յեսա-րիվիչը ներկայ էր նահանգապետ լորդ Ուէնլօկի

41-100 (L. 2.)